

РЕФОРМУВАННЯ ОРГАНІВ ВНУТРІШНІХ СПРАВ
ЯК НЕОБХІДНА УМОВА РОЗБУДОВИ ДЕМОКРАТИЧНОЇ ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ
Кузніченко С.О., перший проректор з навчально-методичної та наукової роботи ОДУВС, д.ю.н., професор

Політико-правові реалії на сучасному етапі розвитку України зумовлюють необхідність удосконалення підходів до визначення місця й ролі правоохоронної системи в державі, переосмислення принципів її організації та діяльності, створення нової моделі її взаємовідносин з громадянами та суспільством. Зробивши європейський вибір, Україна взяла на себе зобов'язання оптимізувати роль і функції правоохоронних органів, що повинні відповідати принципам Ради Європи.

На сьогодні належне співробітництво України з європейськими структурами залежить від того, наскільки ефективними будуть заходи щодо реформування сектору безпеки України, однією з основних складових якого залишається система органів Міністерства внутрішніх справ України.

Реформування органів внутрішніх справ в Україні є невід'ємною частиною демократизації суспільного життя й побудови правової держави. Слід зазначити, що процес реформування відбувається в часи зміни політичних традицій та економічних відносин в Україні. Поряд з внутрішніми перетвореннями на ситуацію в країні істотно впливають процеси загальносвітового характеру – глобалізація, урбанізація, міграція значних мас населення, прояви міжнародного тероризму й транснаціональної злочинності тощо. За цих умов діяльність української міліції теж має зазнати змін, аби відповідним чином реагувати на нові умови розвитку суспільства.

Разом з тим, слід зауважити, що механізм реформування органів внутрішніх справ – це складний процес зі своїми нормативно-правовими закономірностями, послідовними етапами та відповідним алгоритмом. Специфічна сфера діяльності цих органів, що пов'язана з повсякденним несенням служби, постійною бойовою готовністю в мирний час прийти на допомогу громадянам, захистити суспільство від кримінального безчинства, вимагає обережного ставлення до регулювання її діяльності. Будь-яка поспішність у цьому процесі може призвести до виникнення ризику неконтрольованості оперативної обстановки в державі, зниження ефективності протидії злочинності, втрати кваліфікованих кадрів тощо.

Становлення державності в незалежній Україні поставило перед організацією вищої освіти, також і в системі МВС, принципово нові й важливі завдання. Про це на засіданні комітету Верховної Ради з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності сказав заступник міністра внутрішніх справ Сергій Черних, який зауважив, що реформування міністерства на першому етапі доцільно почати зі створення національної поліції України як центрального органу виконавчої влади, діяльність якого спрямовуватиметься і координуватиметься Кабінетом Міністрів через міністра внутрішніх справ. Очікується, що практичний етап реформування органів внутрішніх справ планується реалізувати в період 2013-2015 років.

Національна поліція повинна забезпечити виконання основних правоохоронних функцій, які зараз виконують структурні підрозділи МВС: забезпечення громадської безпеки і безпеки дорожнього руху, боротьба зі злочинністю, захист прав і свобод громадян, розслідування злочинів. При цьому поліція повинна складатися з кримінальної поліції,

поліції цивільної безпеки, фінансової поліції, транспортної поліції та спеціальної поліції. МВС очікує, що створення такого органу дозволить змінити систему оцінки діяльності міністерства, забезпечити ефективний механізм контролю за діяльністю поліції, звільнить поліцію від виконання не властивих їй функцій, скоротить кількість керівного складу, забезпечить повну переатестацію особового складу.

Назріла й необхідність покращення відомчої системи освіти, оскільки від якості підготовки майбутніх правоохоронців, готовності їх до несення служби в практичних підрозділах багато в чому залежить результат запланованих реформ. Суспільство зацікавлене в тому, щоб отримати після навчання міліціонера-професіонала, а не міліціонера-теоретика. Саме такі підходи до системи освіти дозволять зменшити кількість осіб, які потрапляють у міліцію випадково, і підвищити рівень професіоналізму тих людей, які прийдуть у систему МВС.

Не можна залишити поза увагою тенденцію відтоку молодих спеціалістів, як звільняються за власним бажанням. Це наочно показує прорахунки в системі відбору кадрів на навчання, які після освіти не пов'язують свої життєві плани з органами внутрішніх справ. Такі факти переконливо свідчать, що МВС по суті фінансує навчання осіб для комерційних чи інших державних структур.

Статус сучасного професіонала висуває додаткові вимоги, такі як:

- якісна фундаментальна наукова й гуманітарна підготовка на базі вищої освіти;
- готовність до постійного перенавчання впродовж усієї професійної діяльності;
- висока правова й технологічна культура;
- володіння міжнародними мовами, серед яких основною є англійська.

На жаль, більшість перерахованих вимог сучасна система національної освіти взагалі не враховує. Це призводить до того, що в працівника органів внутрішніх справ, особливо молодого, різко знижується "конкурентоздатність" стосовно кримінального професіоналізму, а динаміка суспільних процесів ускладнює проходження періоду професійної адаптації. Потребує уваги формування не тільки правової, а й технологічної культури працівника правоохоронних органів. Функціональна грамотність правоохоронців в аспекті високих інформаційних технологій сьогодні перебуває на катастрофічному рівні. Якщо суть старої парадигми можна визначити як "Освіта – на все життя", то суть нової парадигми освіти: "Освіта впродовж всього життя".

Підсумовуючи викладене, зазначимо, що реалізація даних напрямів реформування органів внутрішніх справ дасть можливість здійснити перехід системи органів МВС від каральних до соціально-сервісних функцій і сприятиме впровадженню основних організаційних і правових параметрів моделі відповідно до європейських стандартів, що може найбільш ефективно забезпечити права й свободи особи, протидію злочинності та корупції, громадську безпеку, виконання інших завдань, покладених на МВС.